

Hrvatska likovna enciklopedija priređena je prema Enciklopediji hrvatske umjetnosti Leksikografskoga zavoda Miroslav Krleža u dva sveska (1995., 1996), u kojoj je sustavno i pregledno obrađena ukupna hrvatska likovna umjetnost. Na temelju opsežnih stručnih priprema te više desetljeća leksikografske i dokumentacijske obradbe likovne građe u Leksikografskome zavodu, Enciklopediju je pripremio dvjesto suradnika pod vodstvom Žarka Domljana kao glavnoga urednika, strukovnih urednika Nenada Cambija, Lelje Dobronić, Igora Fiskovića, Želimira Košćevića i Ivanke Reberski, urednika Josipa Bilića, Višnje Flego, Ksenije Matanić-Živanović, Radovana Matijevića i Josipe Milas-Matutinović uz likovnoga urednika Hrvoja Šercara. Naša enciklopedija u četiri tisuće natuknica obuhvaća umjetničku građu koja je od pretpovijesnih i protopovijesnih razdoblja do današnjice nastajala na tlu Hrvatske a i ona djela koja su hrvatski umjetnici stvarali u inozemstvu.

Uz tradicionalne umjetničke discipline – slikarstvo, kiparstvo, arhitekturu i primijenjenu umjetnost – obrađena je i građa iz širega područja kulturne povijesti, potom iz posebnih znanstvenih disciplina kao što su arheologija, etnologija, muzeologija ili zaštita spomeničke baštine, u onome dijelu koji pripada likovnomu umjetničkom izrazu. Nastojanje da se što potpunije zaokruži i odredi sveukupnost hrvatske likovne umjetnosti zahtijevalo je mnoga naknadna istraživanja i provjere. Oslonom na suvremena povijesnoumjetnička istraživanja, Enciklopedija donosi nove uvide i sinteze: u njima su ispravljena mnoga prijašnja netočna tumačenja, a iznesen je i niz dotad nepoznatih podataka, atribucija, hipoteza i interpretacija. Na taj način Enciklopedija u svojem osnovnom sadraju zrcali aktualno stanje hrvatske znanosti o umjetnosti, ali istodobno postaje pouzdanim i nezaobilaznim vodičem onima koji se žele pobliže obavijestiti o ukupnosti bogate hrvatske umjetničke baštine.

Većinu enciklopedijskih članaka čine biografije umjetnika, što je i posve razumljivo ima li se pred očima nezamjenljiva uloga pojedinca u području umjetničkoga stvaralaštva. Plejada umjetnika, od poluanonimnih srednjovjekovnih klesara, graditelja, iluminatora, ponekada tek zabilježenih u arhivskim izvorima pa do novovjekih stvaralačkih osobnosti koje su obrađene monografski i bibliografski dokumentirane, Enciklopediju čine dosad najopsežnijim imenikom naših umjetnika. Uneseno je na stotine prije nepoznatih pojedinaca, pretežito ljudi domaćega podrijetla, čije su opuse osvijetlila najnovija povijesnoumjetnička istraživanja, a uvršteni su i mnogi mlađi stvaraoci koji su se svojim samostalnim nastupima potvrdili u tuzemstvu ili inozemstvu.

Drugu veliku skupinu članaka čine zemljopisno-spomenički lokaliteti. Na imaginarnoj umjetničkoj karti Hrvatske koja će se u dvije knjige rastvoriti pred čitateljima ubilježeni su svi važniji lokaliteti, bilo da je riječ o arheološkome nalazištu, samostanskome sklopu, utvrđenome gradu, dvorcu, osamljenoj skupini stećaka ili o živim gradskim aglomeracijama, pa je Enciklopedija umjetnosti i neka vrsta topografskoga popisnika hrvatske umjetničke spomeničke baštine. Obradeni su, osim toga, i oni spomenički lokaliteti izvan granica Hrvatske koji su vezani uz kulturnu povijest hrvatskoga naroda.

Nasuprot gustomu rasteru biografskih i topografskih članaka pojavljuju se kao određen tematski kontrapunkt veći sintezni članci koji čitatelju omogućuju sustavno pratiti kontinuitet umjetničkoga života određene

sredine ili stilsko-umjetničkoga razdoblja, te se upoznati s nastankom i opsegom stvaralaštva unutar pojedinih artistskih vrsta, i s rasprostranjenošću u Hrvatskoj određenih karakterističnih tipova spomenika. Postoji također i velika skupina članaka koje je teško svrstati u određenu kategoriju, a obuhvaća pojedince i pojave, ustanove i publikacije – od istraživača, putopisaca, likovnih kritičara i sakupljača umjetnina do istaknutijih muzeja, galerija, umjetničkih skupina, znanstvenih instituta i časopisa. Ti su članci neka vrsta dokumentacije širine i intenziteta pojava koje prate razvoj suvremenoga likovnoga stvaralaštva u Hrvatskoj.

Imajući pred očima specifičnu narav izdanja, posebna je njegova važnost u obilju (više od dvije tisuće) umjetničkih reprodukcija otisnutih u boji. Time se mnoga djela istaknutih hrvatskih umjetnika – inače teško pristupačna ili rasuta po galerijama, muzejima i privatnim zbirkama širom domovine i u inozemstvu – prvi put približuju strukovnjacima i širemu krugu zainteresiranih poznavatelja i ljubitelja umjetnosti. Važnost vizualne dokumentacije u djelu o likovnim umjetnostima opravdava trud koji je uložen u mnoga terenska snimanja i u prikupljanje ostale popratne građe. Članke redovito prati izbor iz bibliografije i literature s naglaskom na novijim djelima i na onima pretežno vezanima uz likovnu problematiku.

U člancima su pomno zabilježena oštećenja i namjerna razaranja koja su u agresiji na Hrvatsku 1991–95. počinjena na hrvatskoj spomeničkoj baštini. Zabilježena su i mnoga umjetnička djela koja su nakon okupacije dijelova Hrvatske otuđena i odnesena u Srbiju i Crnu Goru.

Predajući javnosti ovo novo izdanje Hrvatske likovne enciklopedije, Leksikografski zavod Miroslav Krleža i Vjesnik i dalje žele da ona bude što pouzdaniji izvor podataka i vodič u stručnim pitanjima, ali istodobno i mjesto s kojega se može sustavno razabrati doprinos hrvatskoga stvaralačkoga genija ukupnim kulturnim naporima čovječanstva; vrijedna i poticajna kolekcija, potrebna, i na ovaj način dostupna, širokomu krugu korisnika.

Enciklopedija je priređena prema uobičajenoj abecednoj strukturi svih članaka i ilustracija iz prvoga izdanja. Za ovo su izdanje članci provjereni i podatci u njima ažurirani; ono također sadržava popis suradnika, kratica i znakova, pa se nadamo da će se korisnik u ovome priručniku lako snaći te ostati zaokupljen bogatstvom i ljepotom sadržaja koji se u njemu nalaze.